

Vlinders in Culemborg

door Kars Veling

Je kunt de vlinders in ons land verdelen in drie groepen: de natuurlinders, de stadsnatuurlinders en de kroeglopers. De natuurlinders, stellen zeer hoge eisen aan hun leefomgeving en die zijn in bebouwd gebied niet te verwachten, die vind je alleen in natuurgebieden. We hebben het in Culemborg over kroeglopers en stadsnatuurlinders.

Kroeglopers zijn algemene vlinders die erg mobiel zijn. Ze vinden overal wel plekjes waar ze zich thuis voelen. Bekende voorbeelden zijn dagpauwoog, kleine vos, atalanta en de koolwitjes. Het zijn vlinders waarvan de rupsen gespecialiseerd zijn op planten die overal voorkomen en ze zijn dus wat dat aangaat 'makkelijk'. Er zijn er die brandnetel als waardplant hebben en de koolwitjes gebruiken allerlei kruisbloemigen die ook wijd verbreid zijn.

De kroeglopers zijn ook echte tuinvlinders. Als er bloeiende planten in de tuin staan vinden ze die razendsnel. Zo kunnen ze urenlang drinken op uw vlinderstruik, maar op een gegeven moment zijn ze verdwenen en morgen kunnen ze in Geldermalsen een tuin bezoeken. Ze komen, drinken en vertrekken weer.

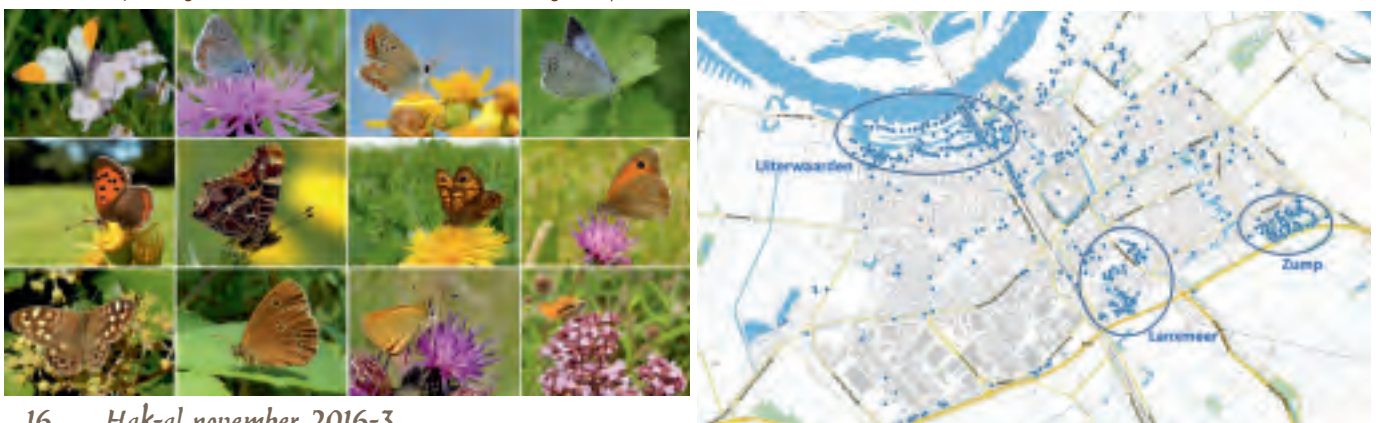
Links: Kroeglopers in Culemborg: v.l.n.r. boven: klein koolwitje, klein geaderd witje & groot koolwitje, midden: citroenvlinder, dagpauwoog & kleine vos, onder: distelvlinder, atalanta & gehakelde aurelia. Rechts: Verspreiding van de kroeglopers in Culemborg vanaf 2006

Stadsnatuurlinders

De stadsnatuurlinders zijn veel honkvaster en deze zoeken plekken in de stad waar ze generatie op generatie kunnen overleven. Het zijn onder andere graslandvlinders die vroeger in het boerenland veel voorkwamen. Nu is het landbouwgebied te grootschalig en te intensief en daar is voor deze soorten niet veel meer te halen. In natuurgebieden, maar ook in de stad voelen ze zich goed thuis, als daar op een natuurvriendelijke manier wordt beheerd. Op plekken waar bijna wekelijks wordt gemaaid hebben ze niets te zoeken en ook op bermen waar gekleped wordt (dat is maaien waarbij het maaisel verhakseld wordt en blijft liggen) kunnen ze niet overleven.

Als we het kaartje met de verspreiding van die stadsnatuurlinders bekijken, zien we duidelijk de natuurlijker delen van de stad. Je vindt ze veel in de Zump en natuurlijk in de uiterwaarden, maar ook in de ecologische wijk Lanxmeer blijken ze veel meer voor te komen dan in de andere wijken.

Links: Stadsnatuurlinders in Culemborg: v.l.n.r. boven: oranjetipje, icarusblauwtje, bruin blauwtje & boomblauwtje, midden: kleine vuurvlinder, landkaartje, argusvlinder & bruin zandoogje, onder: bont zandoogje, koevinkje, groot dikkopje & zwartsprietdikkopje. Rechts: Verspreiding van de stadsnatuurlinders in Culemborg vanaf 2006

Wat voorbeelden van stads-natuurvlinders:

Icarusblauwtje

De prachtig felblauwe mannetjes van icarusblauwtje vliegen soms met meerdere bij elkaar in een bloemrijk graslandje of berm. Langs de dijk bijvoorbeeld, maar ook op de natuurlijke graslandjes in Lanxmeer kun je ze vinden. Omdat ze een paar generaties per jaar hebben, kun je ze in mei te zien krijgen, maar ook weer in augustus en soms tot ver in oktober toe. De rupsen leven van klaverachtigen, waarbij rolklaver en kleine klaver favoriet zijn.

Boomblauwtje

Het boomblauwtje is geen graslandvlinder, maar een soort die zich prima thuisvoelt in tuinen. Daar vinden ze voedsel en daar worden eitjes afgezet op bomen en struiken met bloemknoppen. De rups leeft namelijk niet zozeer van blad, maar vooral van de inhoud van die bloemknoppen. In het voorjaar zijn dat bijvoorbeeld sporkehout en hulst. De nakomelingen van die voorjaarsvlinders vliegen in augustus en dan hebben sporkehout en hulst geen bloemknoppen meer, maar dan is klimop een uitstekende vervanger.

Bruin blauwtje

De enige Rode-Lijstsoort (dat is een lijst van bedreigde en kwetsbare soorten in Nederland) die regelmatig in Culemborg en omgeving wordt gezien, is het bruin blauwtje. De laatste jaren lijkt deze wat toe te nemen. De vlinder heeft wat schraler grasland nodig waarin de waardplanten van de rups reigersbek en ooievaarsbek groeien. Als er stukken met zand worden opgespoten om bebouwd te gaan worden, ontstaan daar de eerste jaren prima plekken voor het bruin blauwtje.

Verspreiding bruin zandoogje bij Culemborg vanaf 2006

Bruin zandoogje

Het bruin zandoogje komt hier bij Culemborg nog regelmatig voor en in natuurreservaat de Regulieren bevindt zich een hele grote populatie. Maar we zitten hier wel aan de rand van het verspreidingsgebied in de Betuwe. Verder naar het westen, in Vijfheerenlanden, Alblasserwaard en Krimpenerwaard is het een zeldzame verschijning. Bruin zandoogje is een echte graslandvlinder, die vooral in de wat grotere graslanden veel te zien is. Daarom wordt hij ook niet veel gezien in tuinen, hoewel daar soms best wel de juiste planten staan. Op het verspreidingskaartje zien we duidelijk de grotere graslandgebieden terugkomen: de uiterwaarden en de spoordijk, Lanxmeer en de Zump.

Bont zandoogje

Bont zandoogje heeft, net als bruin zandoogje, allerlei grassen als waardplant. Maar deze soort, die nog maar een paar jaar in Culemborg voorkomt, zie je juist ook veel in tuinen. Hij kan in veel kleinere stukjes goed overleven. De soort heeft zich de afgelopen 10 tot 15 jaar enorm uitgebreid in Nederland en inmiddels is hij in Culemborg op allerlei plekken te vinden. Het leuke is dat bont zandoogje wel drie generaties per jaar heeft, zodat je hem van april tot ver in oktober kunt vinden.

Argusvlinder

Terwijl het bont zandoogje het enorm goed doet in ons land is de argusvlinder een van de hard achteruitgaande vlinders. Met name in Oost Nederland komt hij nauwelijks nog voor, terwijl het daar een algemene vlinder was. In het westen van het land en ook in Culemborg kun je nog steeds argusvlinders tegenkomen. Langs de dijk en plaatselijk in de uiterwaarden is dit nog een regelmatige verschijning.

In Culemborg kunnen vlinders een goed leefgebied vinden als er in het beheer rekening wordt gehouden met de eisen die ze stellen. Meer bloemrijk grasland en een gefaseerd maaibeheer, waarbij nooit alles ineens wordt weg gemaaid, zijn daarvoor essentieel.

